

Retten er i så henseende kompetent til at efterprøve, om Invaliditetsudvalgets udtalelse indeholder en begrundelse, som gør det muligt at vurdere de betragtninger, den er baseret på, og om der fremgår at være en forståelig sammenhæng mellem de lægelige konstateringer, som er indeholdt i udtalelsen, og den konklusion, som udvalget er nået frem til.

5. Ganske vist kan administrationen ifølge artikel 18 i ordningen om dækning af risikoen for ulykker og erhvervssygdomme anmode om enhver lægeundersøgelse, som er nødvendig for anvendelsen af ordningen, og ganske vist er administrationen ikke bundet af de konklusioner, den af denne udpegede læge når frem til, men kan iværksætte yderligere sagkyndige undersøgelser. Dette er dog ikke

ensbetydende med, at administrationen har ret til at udpege et uendeligt antal af nye sagkyndige læger uden at begrunde sin afgørelse, blot fordi den ikke er enig i lægernes konklusioner.

I så fald udnytter administrationen sine beføjelser med et andet formål end det, hvortil den har fået dem tillagt, og gør sig dermed skyldig i magtfordrejning.

6. Den tjenestemand, som har lidt en ideel skade på grund af en ansvarspådragende tjenestefejl fra administrationens side, har krav på erstatning, når en annullation af den anfægtede afgørelse ikke i sig selv, henset til sagens omstændigheder, yder ham passende erstatning for skaden.

RETTENS DOM (Fjerde Afdeling)

27. februar 1992 *

I sag T-165/89,

Onno Plug, forhenværende midlertidigt ansat ved Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber, Thônex (Schweiz), ved advokat Georges Vandersanden, Bruxelles, og med valgt adresse i Luxembourg hos advokat Alex Schmitt, 62, avenue Guillaume,

sagsøger,

* Processprog: fransk.

mod

Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved Sean Van Raepenbusch, som befuldmægtiget, bistået af advokat Jean-Luc Fagnart, Bruxelles, og med valgt adresse i Luxembourg hos Roberto Hayder, Kommissionens Juridiske Tjeneste, Centre Wagner, Kirchberg,

sagsøgt,

hvori der er nedlagt påstand dels om annullation af Kommissionens afgørelse af 25. april 1989 om at indstille behandlingen af sagsøgerens ansøgning om anerkendelse af, at han lider af en erhvervs sygdom, dels om, at sagsøgeren tilkendes erstatning for den økonomiske og ikke-økonomiske skade, han har lidt, på et beløb svarende til fem års løn, beregnet på datoen for dommens afsigelse,

har

DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABERS RET I FØRSTE INSTANS
(Fjerde Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, R. Schintgen, dommerne D. A. O. Edward og R. García-Valdecasas,

justitssekretær: referendar J. M. Muriel Palomino,

efter at der er afholdt skriftlig forhandling, og hvorunder den mundtlige forhandling har fundet sted den 28. maj 1991,

afsagt følgende

Dom

Sagens faktiske omstændigheder

- 1 Sagsøgeren, Onno Plug, gjorde fra 1966 til 1976 tjeneste ved Den Europæiske Sammenslutning for Samarbejde (herefter benævnt »ESS«) i henhold til en kontrakt på ubestemt tid. I henhold til samme kontrakt var han endvidere administrerende direktør for det projekt til bekæmpelse af onkocerkose, som Det Europæiske Økonomiske Fællesskab finansierede i Øvre Volta (nu: Burkina Faso), Mali og Elfenbenskysten. I 1968 blev han udnævnt til inspektør ved Den Europæiske Udviklingsfond i Dahomey, og dernæst ledede han delegationen for Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber (herefter benævnt »Kommissionen«) i Benin og Zambia.

- 2 I begyndelsen af 1977 opsagde Plug sin kontrakt med ESS og blev derefter i henhold til kontrakt af 9. juni 1977 med virkning fra den 23. maj 1977 midlertidigt ansat af Kommissionen som kontorchef med en indplacering i lønklasse A3, fjerde løntrin. Kontrakten udløb den 23. maj 1978, men blev forlænget til den 22. september 1978 og ikke fornyet igen.
- 3 Den 15. november 1978 blev der indgået en ny kontrakt for perioden mellem den 23. september 1978 og den 30. juni 1980, hvorved sagsøgeren blev midlertidigt ansat som juridisk konsulent i lønklasse A3 ved Kommissionens delegation i Genève ved De Forenede Nationers Konference om Handel og Udvikling. Da denne anden kontrakt om midlertidig ansættelse udløb, blev Plug i henhold til kontrakt af 22. august 1980 på ny, med virkning fra den 1. juli 1980, midlertidigt ansat, denne gang på ubestemt tid, men med en indplacering i lønklasse A4, nemlig som ekspeditionssekretær ved Kommissionens delegation i Genève.
- 4 Den 22. november 1980 indgav Plug en klage i henhold til artikel 90, stk. 2, i vedtægten for tjenestemænd ved De Europæiske Fællesskaber (herefter benævnt »vedtægten«), hvori han rejste krav om annullation dels af afgørelsen om at indplacere ham i lønklasse A4, dels af beskrivelsen af hans funktioner i kontrakten af 22. august 1980. Endelig krævede han indsat en udtrykkelig bestemmelse i kontrakten om, at hans funktion var konsulent i lønklasse A3. Denne klage blev ikke besvaret.
- 5 Ved skrivelse af 9. januar 1981 meddelte generaldirektøren for GD VIII sagsøgeren, at en anden tjenestemand, G., i lønklasse A3, ville komme til Genève for at udføre de arbejdsopgaver, som hidtil havde været pålagt Plug, og at han fremover, »under G.'s ansvar«, alene skulle »medvirke« til udførelsen af de opgaver, som påhvilede delegationen. Som følge af denne afgørelse blev Plug's akkreditering ved de internationale organisationer i Genève inddraget ved ansættelsen af den nye tjenestemand. Den 20. januar 1981 indgav sagsøgeren på ny en klage i henhold til vedtægtens artikel 90, stk. 2, hvori han rejste krav om dels at generhverve akkreditterne, som han fandt var absolut nødvendige, også for udførelsen af de nye, mere begrænsede arbejdsopgaver, han havde fået tillagt — i hvilken forbindelse han an-

førte, at det havde været krænkende for hans anseelse og faglige omdømme at blive frataget sine tidligere arbejdsopgaver — dels at modtage en detaljeret beskrivelse af sine nuværende arbejdsopgaver.

- 6 Klagens andet punkt blev besvaret ved en skrivelse af 18. marts 1981 fra chefen for delegationen i Genève, hvor man bekræftede de nye arbejdsopgaver, som sagsøgeren havde fået tildelt, og gav en detaljeret beskrivelse af dem. Klagens første punkt vedrørende sagsøgerens akkreditering besvarede Kommissionen ved en forsinket skrivelse af 23. juni 1981, hvori den afviste sagsøgerens krav. I mellemtiden havde Plug anlagt sag ved De Europæiske Fællesskabers Domstol (herefter benævnt »Domstolen«), som ved dom af 9. december 1982 frifandt sagsøgte (sag 191/81, Plug mod Kommissionen, Sml. s. 4229).
- 7 I løbet af 1983 forværredes sagsøgerens helbredstilstand. Hans læge, dr. Grandchamp, som er specialist i intern medicin, henviste sagsøgeren til professor Garrone, som er chef for Universitetscentret for Psykisk-sociale Sygdomme ved Genèves Universitets medicinske fakultet. Denne tilsendte den 20. august 1983 dr. Grandchamp en skrivelse, hvori det hedder:

»Tak for henvisningen af Deres patient, Onno Plug, til mig. Patienten lider p. t. af en kronisk depression, som gør ham uskikket til at udføre et arbejde, der er forbundet med en intellektuel aktivitet eller omgang med andre. Depressionen har varet i flere år. En af de afgørende omstændigheder, som kan have været medvirkende hertil, er for mig at se den arbejdssituation, som patienten har befundet sig i siden 1976... Jeg tror, at patienten under de nuværende omstændigheder bør fritages i en længere periode for sit arbejde af helbredsgrunde, eller — hvilket vil være en bedre løsning — at han får udbetalt invalidepension i betragtning af hans alder og hans ringe udsigter til en arbejdsmæssig omstilling.«

- 8 Den 24. januar 1984 rettede sagsøgeren en skrivelse til Morel, generaldirektøren for Generaldirektorat IX, Personale og Administration (herefter benævnt »GD IX«), hvori han henviste til den tidligere meddelelse, som han havde modtaget fra

Morel, hvorefter Rotationsudvalget havde truffet beslutning om at optage ham på listen over påtænkte interne personalerokeringer, og om at Generaldirektoratet for Udvikling ville tage kontakt til ham for at finde en ny placering. I skrivelsen anførte sagsøgeren følgende:

»De omtalte samtaler fandt sted den 11. og 12. april 1983 og vedrørte en ny placering som leder for en AVS-delegation.

Det blev imidlertid erkendt, at jeg på grund af vilkårene i forbindelse med arbejdet i det omhandlede geografiske område ikke længere opfyldte de nødvendige fysiske krav... Under disse omstændigheder skal jeg indgive nærværende ansøgning om invalidepension i henhold til vedtægtens artikel 73 med den begrundelse, at der er sket en forværring af de lidelser, som jeg har pådraget mig under min tjeneste i medfør af de hverv, som Kommissionen har pålagt mig eller de med Kommissionen indgåede kontrakter.«

- 9 I sin skrivelse af 1. februar 1984 til generaldirektøren for GD IX anførte sagsøgeren nærmere følgende:

»I den standardskrivelse, som anvendes ved iværksættelse af en procedure om tilkendelse af invalidepension — og hvoraf jeg modtog en kopi under samtalerne den 1. og 2. december 1983 — skelnes der mellem 'erhvervssygdomme' (artikel 73) og en invaliditet, som gør 'den pågældende... ude af stand til at gøre tjeneste' (artikel 78). For at undgå enhver misforståelse skal jeg præcisere, at min ansøgning af 24. januar 1984 er en ansøgning om invalidepension på grund af en erhvervssygdom ifølge vedtægtens artikel 78, stk. 2 (jf. artikel 33, stk. 2, i ordningen for øvrige ansatte).«

- 10 Ved skrivelse af 24. februar 1984 meddelte Morel sagsøgeren, at han agtede at forelægge Invaliditetsudvalget sagen og bad sagsøgeren meddele ham, hvilken læge han ønskede skulle repræsentere ham i Invaliditetsudvalget. Morel informerede endvidere sagsøgeren om forskellige spørgsmål i forbindelse med anvendelsen af artikel 8 og 9 i vedtægtens bilag II.

- 11 Den 15. marts 1984 tilsendte sagsøgerens advokat GD IX en skrivelse, hvori det hedder: »Jeg vil gerne understrege, at min klients ansøgning i alt væsentligt skal betragtes som en ansøgning om anerkendelse af, at han lider af en invaliditet som følge af en erhvervssygdom, dvs. som en ansøgning indgivet i henhold til vedtægtens artikel 78, stk. 2. Jeg skal derfor henstille, at der tages hensyn hertil ved den procedure, der vil blive fulgt for min klients vedkommende.«
- 12 Ved skrivelse af 30. marts 1984 til Schwering, chef for Kontoret for Administrative og Økonomiske Rettigheder, udbad dr. Semiller, chef for Kommissionens Lægetjeneste uden for Bruxelles, sig følgende oplysninger: »Før Invaliditetsudvalget påbegynder sit arbejde i henhold til vedtægtens artikel 78, stk. 2, skal jeg bede Dem meddele mig resultatet af proceduren om anerkendelse af, at Onno Plug er ramt af invaliditet på grund af en erhvervssygdom i henhold til vedtægtens artikel 73.«
- 13 Den 8. august 1984 udfærdigede Kontoret for Ulykker og Erhvervssygdom et sammenfattende notat vedrørende sagsøgerens administrative og erhvervsmæssige forhold, som var vedlagt et »notat IX / B/2 til personlig aktmappe«, og hvori det hedder:

»På min anmodning har jeg sammen med chefen for Vedtægtskontoret, Pincherle, gennemgået sagens akter den 1. august 1989. Selv om advokaten for den pågældende tjenestemand, Onno Plug, insisterer på, at hans klients ansøgning behandles udelukkende som en ansøgning i henhold til vedtægtens artikel 78, stk. 2, har jeg gjort chefen for Vedtægtskontoret opmærksom på den praksis, som administrationen normalt følger på dette punkt (jf. rapport IX / A/I nr. 590 af 1. september 1982 til formanden for Det Lægeligt-Administrative Udvalg), hvilken praksis bekræftes af notatet fra dr. Semiller af 30. marts 1984 til chefen for kontoret IX / B/I.

Jeg har endvidere anført, at enhver beslutning, som Invaliditetsudvalget træffer vedrørende spørgsmålet, om Plug lider af en erhvervssygdom, kan afføde et erstatningskrav fra denne i henhold til vedtægtens artikel 73 og dermed i givet fald indebære, at institutionens forsikringsselskab intervenserer efter anmodning fra finanskontrollen.

For at imødegå dette er Pincherle og jeg sluttelig blevet enige om for en sikkerheds skyld at behandle de oprettede sagsakter i henhold til artikel 73, og senere, når tiden er inde, udbede os størst mulig velvillig bistand fra dr. Semiller og dr. Simons, som er den læge, ansættelsesmyndigheden har udpeget i dette øjemed.«

- 14 Ved notat af 21. september 1984 gav kontorchef Reynier på vegne af Kontoret for Ulykker og Erhvervs sygdomme dr. Semiller underretning om, at »man var blevet enige om at følge den normale administrative praksis og at behandle sagen i henhold til vedtægtens artikel 73«.

- 15 Invaliditetsudvalget var sammensat af tre læger, dr. Semiller fra Bruxelles, som var udpeget af Kommissionen, professor Garrone fra Genève, som var udpeget af Plug, og dr. Vonlanthen fra Genève, der er specialist i intern medicin og som var udpeget efter aftale mellem dr. Semiller og professor Garrone. Invaliditetsudvalget afgav sin udtalelse den 8. november 1984, hvori det konkluderede således:

»Ud fra den foretagne undersøgelse af Onno Plug, som er født den 7. januar 1928, og som er midlertidigt ansat ved Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber, er det udvalgets opfattelse, at Plug er ramt af en vedvarende invaliditet, som anses for fuldstændig. Det præciseres, at Invaliditetsudvalget ikke hermed udtaler sig om årsagen til den fuldstændige invaliditet.«

- 16 Den 13. december 1984 traf generaldirektøren for GD IX afgørelse om, at Onno Plug med virkning fra den 1. januar 1985 udtrådte af tjenesten med invalidepension i henhold til artikel 33, stk. 1, tredje afsnit, i ordningen for de øvrige ansatte ved De Europæiske Fællesskaber. I betragtningerne til denne afgørelse henvises der dels til »ansættelsesmyndighedens afgørelse af 24. februar 1984 om at forelægge Invaliditetsudvalget sagen vedrørende Onno Plug, som er midlertidigt ansat i lønklasse A4 ved den faste delegation ved de internationale organisationer i Genève...«, dels til »konklusionen i Invaliditetsudvalgets udtalelse af 8. november 1984, hvori det fastslås, at Onno Plug er ramt af en vedvarende invaliditet, som anses for fuldstændig, og som medfører, at han er ude af stand til at gøre tjeneste i en stilling inden for hans lønklasse«.

Sagsøgeren blev underrettet om denne afgørelse ved en skrivelse fra Morel af 13. december 1984, hvori det hedder:

»Hvad angår årsagen til Deres invaliditet, som er omtalt af Dem i Deres skrivelse af 1. februar 1984, skal jeg meddele Dem, at Invaliditetsudvalget ikke kan udtale sig om den mulige årsagsforbindelse mellem en eventuel erhvervssygdom og invaliditeten, før proceduren i henhold til vedtægtens artikel 73, hvortil De selv har henvist i Deres skrivelse, og i henhold til de til denne udstedte gennemførelsesbestemmelser er afsluttet.«

- 17 I mellemtiden havde Kommissionen iværksat proceduren i henhold til vedtægtens artikel 73, og Kommissionens rådgivende læge, dr. Simons, som er specialist i knogle- og plastikkirurgi, var blevet udpeget af ansættelsesmyndigheden til at indsamle de nødvendige oplysninger om Plug.
- 18 Den 12. november 1984, dvs. 30 dage før ansættelsesmyndigheden traf sin afgørelse, sendte dr. Simons, sagsøgerens behandlende læge, dr. Grandchamp en skrivelse, hvori han opfordrede ham til at afgive en fuldstændig lægeerklæring vedrørende sagsøgerens helbredstilstand. Den 18. april 1985 henvendte dr. Simons sig på ny til dr. Grandchamp og bad ham om at fremsende »så mange oplysninger som muligt vedrørende... (Plug's) sygdom eller forværrelsen af dennes tidligere sygdom, som efter Deres opfattelse med tilstrækkelig sikkerhed fremgår at være opstået under eller i forbindelse med hans tjeneste ved Fællesskaberne«.
- 19 Dr. Grandchamp svarede i sin skrivelse af 28. april 1985 dr. Simons på følgende måde:
- »Jeg har fulgt Onno Plug siden 1980, dvs. siden det tidspunkt, da hans arbejdsforhold blev direkte utålelige, hvilket godtgøres af, dels at de sygdomme, som han led af på det tidspunkt, da han blev hjemkaldt til Bruxelles i 1977, forværredes gradvis sidenhen, dels af den stress, han befandt sig i på grund af de helt uacceptable arbejdsforhold, hvortil yderligere kom hans depressive tilstand, som helt og holdent skyldtes en reaktion på disse forhold.«

Efter en længere gennemgang af udviklingen i Plug's sygdom konkluderede dr. Grandchamp således:

»For mig at se må der antages at bestå en til vished grænsende sandsynlighed for, at der er årsagsforbindelse mellem forværringen af de fysiske symptomer... og arbejdsforholdene i Afrika, men navnlig tilbagekomsten til Bruxelles og senere til Genève. Disse lidelser er altså blevet forværret på grund af hans arbejde. Hans reaktive depressive tilstand er således helt og holdent en følge af hans arbejdsforhold.«

- 20 Ved skrivelse af 22. januar 1986 besvarede dr. Vonlanthen — som efter aftale mellem sagsøgerens og Kommissionens læge var blevet udpeget som medlem af det Invaliditetsudvalg, der den 8. november 1984 havde afgivet udtalelsen om Plug's helbredstilstand — en skrivelse fra dr. Simons af 14. november 1985, hvori denne havde rådspurgt dr. Vonlanthen som sagkyndig læge, om der kunne antages at være årsagsforbindelse mellem Plug's lidelser og hans tjeneste ved De Europæiske Fællesskaber.

I denne skrivelse fastslog dr. Vonlanthen følgende:

»Efter en udførlig gennemgang af det foreliggende komplicerede sygdomstilfælde kan jeg konstatere følgende:

1. *Sukkersyge*: Den er blevet diagnosticeret i 1968...

Fra 1977 arbejder Plug på ny i Europa, men arbejdsforholdene (uanset hvor ansvaret herfor måtte placeres) er af en sådan art, at de fremkalder en depression hos ham, som indvirker negativt på behandlingen af hans sukkersyge, hvilket varer ved, helt indtil han udtræder af tjenesten med invalidepension i november 1984. Det er i den forbindelse almindelig kendt, at udviklingen i og virkningerne af sukkersyge (for nyrer, øjne mv.) er værre på mellemlang og lang sigt, når sygdommen ikke behandles ordentligt, hvilket for mig at se har været tilfældet med Plug's sygdom på grund af hans arbejdsforhold.

2. *Depression*: Den manifesterer sig fra 1980. Også for denne alvorlige og invaliderende lidelse gælder det — uden hermed at udsige noget om det eventuelle ansvar for lidelsen — at den har udviklet sig, mens Plug har været ansat i Fællesskabernes tjeneste på grund af de specielle forhold, han har måttet arbejde under, og som har fremkaldt en væsentlig forstyrrelse hos ham. Der er derfor rimelig grund til at antage, at lidelsen udspringer af Plug's arbejdsforhold, og at han uden dem ikke ville være blevet ramt af denne.

3. *Nakke- og hovedartrose*: Den er opstået på grund af en trafikulykke under en tjenesterejse for Fællesskaberne.«

Sammenfattende konkluderede Dr. Vonlanthen som følger:

»Plug har under sin tjeneste ved De Europæiske Fællesskaber på grund af arbejdsforholdene pådraget sig to alvorlige sygdomme og et betydeligt handicap, som har forværret sig i den forløbne periode. Efter min opfattelse kan forbindelsen mellem Plug's lidelser og hans arbejdsforhold beskrives på følgende måde:

- 1) Der foreligger en forværring af sukkersygen (eventuelt en tidlig udvikling heraf samt en utilstrækkelig behandling).
- 2) Der foreligger årsagsforbindelse for så vidt angår depressionen.
- 3) Der foreligger årsagsforbindelse for så vidt angår artrosen og hovedpinen.«

²¹ Ved en skrivelse af 31. juli 1986, som var forsynet med en påtegning fra Vedtægtskontoret og Den Juridiske Tjeneste, besvarede vicekabinetchefen hos kommissionsmedlem Henning Christophersen en skrivelse fra sagsøgerens advokat på følgende måde:

»Den 1. februar 1984 har Onno Plug klart tilkendegivet, at hans ansøgning om invalidepension var en ansøgning i henhold til vedtægtens artikel 78, stk. 2, og han

har dermed taget afstand fra anvendelsen af vedtægtens artikel 73. De har også selv ved Deres skrivelse af 15. marts 1984 fastholdt, at Deres klients ansøgning i alt væsentligt skal betragtes som en ansøgning i henhold til artikel 78, andet afsnit.

Jeg skal herved bede Dem bekræfte, at Plug's ansøgning udelukkende vedrører anvendelsen af sidstnævnte vedtægtsbestemmelse, således at forstå, at proceduren i henhold til artikel 73 alene anvendes med det formål at supplere de oplysninger, som står til rådighed for det i henhold til artikel 78 nedsatte Invaliditetsudvalg.«

- 22 Den 29. september 1986 udpegede dr. Simons en tredje læge, dr. Chantraine fra Bruxelles, til at foretage en neuropsykiatrisk undersøgelse af Plug. På grund af sagsøgerens vanskeligheder ved at rejse til Bruxelles og gennemgå en undersøgelse hos dr. Chantraine, accepterede administrationen, at undersøgelsen i stedet for blev foretaget af dr. Cherpillod, Chaux-de-Fonds, Schweiz. Ved skrivelse af 4. maj 1987 afstod denne imidlertid fra hvervet med den begrundelse, at en indgående undersøgelse af sagsøgeren krævede flere konsultationer, hvorved han ville blive nødt til at foretage flere længere rejser. Dr. Cherpillod foreslog herefter, at dr. Delaitte i Genève foretog undersøgelsen, men denne kunne ikke påtage sig hvervet på grund af for meget arbejde.
- 23 Ved skrivelse af 9. juli 1987 foreslog chefen for Kontoret for Ulykker og Erhvervs-sygdomme at lade Domstolens præsident udpege en sagkyndig læge. Hertil anførte sagsøgeren imidlertid, at en sådan udpegelse ved voldgift var uacceptabel, så længe der ikke forelå en tvist, hvilket ikke var tilfældet. Han foreslog i stedet ansættelses-myndigheden at opfordre Lægerådet i Genève til at rette henvendelse til en specialuddannet læge, som praktiserede i Genève. Dette forslag blev fulgt, hvorefter formanden for Lægerådet i Genève oplyste, at dr. Leuenberger var indstillet på at modtage hvervet. Ved skrivelse fra dr. Simons af 22. december 1987 blev dr. Leuenberger derpå overdraget det hverv at udfærdige en »sammenfattende erklæring om årsagsforbindelsen mellem Plug's sygdom og hans tjeneste ved De Europæiske Fællesskaber«. Det fremgik udtrykkeligt af denne skrivelse, at erklæringen skulle afgives med henblik på eventuel anvendelse af artikel 3, stk. 2, i ordningen om dækning af risikoen for ulykker og erhvervs-sygdomme (herefter benævnt »dækningsordningen«).

24 I erklæringen, som blev afgivet den 23. april 1988, stillede dr. Leuenberger følgende diagnose af sagsøgerens sygdom:

»Depression, som udgør en reaktion på den alvorlige krænkelse af hans selvrespekt, som han har lidt ved at miste faglig og social anseelse.«

Den væsentligste årsag til sagsøgerens invaliditet beskrev lægen på følgende måde:

»De meget nedværdigende forhold i psykologisk og social henseende, som man har ladet ham arbejde under«.

Videre udtalte lægen:

»Enhver ville under tilsvarende vilkår reagere med en mindst lige så alvorlig og formentlig sværere depression end patienten«.

Han tilføjede:

»Det er i denne forbindelse vigtigt at have for øje, at Plug ikke på noget tidspunkt havde problemer af psykiatrisk eller psykopatologisk art, før han kom ud i de hierarkiske og institutionelle konflikter, som han har måttet bøde for, først i Bruxelles og senere — og i særdeleshed — i Genève.«

Som svar på de spørgsmål, der var stillet dr. Leuenberger i skrivelsen fra dr. Simons vedrørende den eventuelle betydning af patientens tidligere tilstand, hans tidligere svageligheder samt medfødte eller pådragne lidelser, anførte lægen følgende:

»Hvad angår betydningen af patientens tidligere tilstand, skal jeg bekræfte, at han ikke tidligere har haft nogen psykopatologiske lidelser eller forstyrrelser. Depressionen er direkte forårsaget af hans fortrædeligheder i tjenesten og af de nedværdigende og ydmygende arbejdsforhold, som man har budt ham.«

På spørgsmålet om, fra hvilket tidspunkt Plug's sygdom tog sin begyndelse, anførte lægen følgende:

»... man kan formentlig tidsfæste dette til perioden omkring hans ansættelse i Bruxelles, og senere i Genève, da hans arbejdsforhold blev forringet.«

Som svar på spørgsmålet om tidspunktet for en mulig helbredelse af sagsøgeren anførte lægen følgende:

»Såfremt han genoptog arbejdet i sin tidligere stilling, kunne det tænkes at have positive virkninger og at føre til en helbredelse og en rehabilitering af hans selvopfattelse«.

På spørgsmålet, om Plug's vedvarende invaliditet som følge af arbejdsforholdene måtte antages at fortsætte fremover, og, i bekræftende fald, spørgsmålet om fastsættelsen af invaliditetsgraden på grundlag af den tabel, som er fastsat i bilaget til dækningsordningen, eller ved en analog anvendelse heraf, udtalte lægen følgende:

»Plug ville sikkert være i stand til at arbejde, såfremt man genindsatte ham fuldt ud i hans tidligere stilling efter en vis omstillingsperiode«,

og at

»såfremt dette ikke sker, må det befrygtes, at Plug's depressive tilstand fortsætter, som er en reaktion på hans fortrædeligheder og på, at han blev frataget sin stilling, og i så fald må invaliditetsgraden antages at udgøre 100%«.

Som svar på spørgsmålet, om

»eventuel tilkendelse af erstatning for de lidelser, som ikke har påvirket hans arbejdsevne, men som udgør en psykisk integritetskrænkelse, og som har medført reel skade for hans sociale relationer«

— i forbindelse med hvilket spørgsmål det var præciseret, at

»godtgørelsen i givet fald fastsættes ved en analog anvendelse af de gældende sats-er i tabellen over invaliditetsgrader...« —

udtalte den sagkyndige læge, at

»selv om der ikke foreligger organiske læsioner, har den psykiske krænkelse, som for Plug har været forbundet med tabet af stillingen og den heraf følgende forringelse af hans selvrespekt, øvet indflydelse på hans sociale relationer, såvel derved at han har mistet venner og bekendte som ved, at familielivet er blevet påvirket i negativ retning«.

- 25 Ved skrivelse af 20. maj 1988 underrettede Reynier sagsøgerens advokat om dr. Leuenberger's erklæring og den konklusion, som fremgik af erklæringen, og hvorefter der bestod

»en direkte — og udelukkende — årsagsforbindelse mellem (sagsøgerens) lidelser og hans tjeneste ved Fællesskaberne«.

Vedrørende spørgsmålet om anvendelsen af vedtægtens artikel 73 anførte Reynier i samme skrivelse:

»Det er dog endnu ikke afgjort, hvilken sats der skal anvendes ved anerkendelsen af Plug's vedvarende, delvise invaliditet; dr. Leuenberger har konkluderet, at der foreligger en invaliditetsgrad på 100%, men ifølge den tabel, som findes i vedtægten's bilag, kan der kun anerkendes en invaliditetsgrad på 100%, såfremt der foreligger en uhelbredelig sindssyge, hvilket... ikke er tilfældet med Deres klient«.

Ved skrivelsen meddelte Reynier, at han af nævnte grund havde truffet beslutning om på ny at forelægge sagen for dr. Leuenberger med henblik på at fastsætte den sats for Plug's vedvarende, delvise invaliditet på grund af hans »depression, der udgør en reaktion på det alvorlige tab af selvrespekt, som han har lidt ved at miste faglig og social anseelse«.

26 I sin skrivelse af 14. juni 1988 til Reynier fastslog sagsøgerens advokat, at »... der nu ikke længere er noget til hinder for, at Kommissionen opfylder sine forpligtelser over for Plug i henhold til vedtægten og de i øvrigt gældende bestemmelser« og anmodede Kommissionen om at tilkende Plug følgende ydelser: »en invalidepension svarende til 70% af den sidst oppebårne grundløn (i stedet for den nuværende procentsats på 36,62500) [jf. herved artikel 78, stk. 2]« og »et beløb svarende til den i perioden mellem den 1. januar og den 31. december 1984 sidst oppebårne grundløn, multipliceret med 8 [jf. artikel 73, stk. 2, litra b)]«.

27 Ved skrivelse af 15. september 1988 protesterede sagsøgerens advokat mod »Kommissionens fortolkning af vedtægten's artikel 73« og henstillede »udtrykkeligt til Kommissionen, at den opfylder sine vedtægtsmæssige forpligtelser, såvel med hensyn til anvendelsen af artikel 73, stk. 2, litra b), som med hensyn til anvendelsen af dækningsordningens artikel 12«.

28 Ved skrivelse af 23. november 1988 besvarede dr. Leuenberger en skrivelse af 31. oktober 1988 på følgende måde:

»Det er mig umuligt at ændre invaliditetsgraden, da Plug's invaliditet direkte skyldes tabet af hans stilling, og da en bedring i den fuldstændige invaliditet kun vil kunne forventes, såfremt Plug genoptager sin tidligere stilling.«

- 29 Ved skrivelse af 21. december 1988 underrettede Reynier sagsøgeren om, at han fandt, at

»dr. Leuenberger ikke har taget fornødent hensyn til de omhandlede vedtægtsbestemmelser, og at administrationen på nuværende stadium af proceduren ikke er bundet af konklusionerne fra de læger, administrationen selv har udpeget«.

Han underrettede endvidere sagsøgeren om, at Kommissionen havde udpeget neuropsykiateren, dr. Graber, som »ansættelsesmyndighedens nye læge«. Denne læge var hermed den 7. læge, som blev udpeget til at undersøge sagsøgeren, og den udtalelse, som denne i givet fald afgav, ville blive den fjerde.

- 30 Sagsøgerens advokat protesterede på det kraftigste herimod i sin skrivelse af 5. januar 1989. Den 2. februar 1989 meddelte Reynier sagsøgerens advokat, at hvis sagsøgeren fortsat nægtede at gennemgå denne nye undersøgelse, ville ansættelsesmyndigheden se sig nødsaget til

»at træffe en afgørelse udelukkende på grundlag af det foreliggende materiale, hvilket vil indebære et afslag på Plug's ansøgning«.

- 31 I sin skrivelse af 22. februar 1989 gjorde sagsøgerens advokat Reynier opmærksom på, at dr. Leuenberger havde opfyldt sit hverv til fulde og korrekt, og at den eneste myndighed, som var kompetent til at udtale sig om hans erklæring, var Invaliditetsudvalget, som havde afgivet sin første udtalelse den 8. november 1984, og ikke Kommissionen.

- 32 I en skrivelse af 22. februar 1989 til chefen for Kommissionens Lægetjeneste erklærede sagsøgeren selv, at den omstændighed, at man nu på ny havde draget den procedure i tvivl, som var iværksat fem år tidligere, havde medført en alvorlig forstyrrelse af hans helbredstilstand, at han bestred »lovligheden af, at ansættelsesmyndigheden havde udpeget en ny læge til at foretage yderligere en neuropsykiatrisk undersøgelse«, og at denne afgørelse ikke var truffet i uafhængighed og i

absolut upartiskhed, og at han nægtede at gennemgå en ny undersøgelse. Han tilføjede, at han mente at have aflagt vidnesbyrd om den fornødne samarbejdsvilighed, og at han respekterede ansættelsesmyndighedens beslutninger, om end han stadig var i tvivl om lovligheden af visse af dens beslutninger, men at det ikke længere var acceptabelt, at ansættelsesmyndigheden lod sig misbruge på denne måde af en tjenestemand, som var opsat på at lægge hindringer i vejen for en afslutning af proceduren.

- 33 Den 28. februar 1989 tilsendte Reynier sagsøgeren et udkast til en afgørelse i henhold til dækningsordningens artikel 21, hvori det hedder:

»Under hensyn til, at De fortsat afviser at gennemgå en ny undersøgelse, uden hvilken Kommissionen ikke vil være i stand til at træffe afgørelse vedrørende Deres ansøgning, ser jeg mig nødsaget til at afslå ansøgningen... Jeg må derfor meddele Dem, at såfremt De ikke inden 60 dage har anmodet om indkaldelse af det i ordningens artikel 23 omhandlede Lægeudvalg, betragtes nærværende meddelelse som en endelig afgørelse.«

- 34 Ved skrivelse af 22. marts 1989 erklærede sagsøgeren sig indforstået med, at det Invaliditetsudvalg, som havde afgivet udtalelse den 8. november 1984, blev indkaldt til hastemøde. Han anmodede om, at udvalget »ud over samtlige lægelige akter (herunder udtalelsen fra dr. Leuenberger) fik forelagt alle dokumenter og skrivelser samt de vedtægtsmæssige og i øvrigt gældende bestemmelser, som kan tænkes at oplyse udvalget om dets hverv«.

- 35 Dette forslag afslog Reynier ved sin skrivelse 6. april 1989, hvori det hedder:

»Det Lægeudvalg, for hvilket De kan indbringe mit udkast til afgørelse, er det Lægeudvalg, som er omhandlet i artikel 23 i gennemførelsesordningen til vedtægtens artikel 73, og ikke det Lægeudvalg, som skal træffe afgørelse vedrørende Deres stilling i henhold til vedtægtens artikel 78.«

- 36 Den 15. april 1989 rettede sagsøgeren på ny henvendelse til Reynier og anmodede ham om at »indkalde Invaliditetsudvalget med henblik på, at det afgiver udtalelse om årsagsforbindelsen mellem hans erhvervssygdom og den vedvarende, fuldstændige invaliditet, som det er fastslået, at han er ramt af«.
- 37 Den 25. april 1989 meddelte Kommissionen i en skrivelse, som var underskrevet af Reynier, at den agtede at indstille behandlingen af sagsøgerens ansøgning i henhold til vedtægtens artikel 73, hvis han ikke inden den 15. maj 1989 opgav navnet på den læge, som han ønskede skulle repræsentere ham i det i henhold til dækningsordningens artikel 23 nedsatte Lægeudvalg. Han tilføjede herved følgende:
- »I modsat fald står blot tilbage at meddele Invaliditetsudvalget resultaterne af den procedure, som er iværksat i henhold til artikel 73, nemlig at Kommissionen ikke har set sig i stand til at træffe afgørelse vedrørende Deres ansøgning. Udvalget må i så fald uddrage de elementer, som det mener kan fremme opfyldelsen af dets opgave.«
- 38 Den 9. maj 1989 rettede sagsøgeren på ny henvendelse til Reynier og henstillede for sidste gang til ham ikke længere at forsøge at trække proceduren i langdrag ved at indkalde Lægeudvalget i henhold til dækningsordningens artikel 23.
- 39 Ved skrivelse af 17. maj 1989, som blev registreret hos Kommissionen den 18. maj indgav sagsøgeren i henhold til vedtægtens artikel 90, stk. 2, en klage over Kommissionens afslag af 25. april 1985 på hans ansøgning af 1. februar 1984 om anerkendelse af, at han led af en erhvervssygdom ifølge vedtægtens artikel 78, stk. 2. Han henviste i klagen til den skade, han havde lidt på grund af den væsentlige forringelse af hans helbred, som var sket, fordi Kommissionen havde trukket sagen yderligere i langdrag og var kommet med unødige udflugter.

40 Invaliditetsudvalget afholdt møder den 12. og 13. september 1989 sammensat af dr. Hoffmann, professor Garrone og dr. Volanthen, dvs. de samme medlemmer af det Invaliditetsudvalg, som havde afgivet udtalelse den 8. november 1984, bortset fra dr. Hoffmann, der havde afløst dr. Semiller, som i mellemtiden var afgået ved døden. Efter disse møder afgav udvalget følgende udaterede udtalelse:

»På grundlag af erklæringen fra dr. Leuenberger, efter at have foretaget en psykologisk undersøgelse af Onno Plug og efter at have gennemgået samtlige lægelige akter vedrørende denne, konkluderer Invaliditetsudvalget — uden dermed at ville foregribe en eventuel udtalelse fra et Lægeudvalg, afgivet i henhold til artikel 21 i ordningen om dækning af risikoen for ulykker og erhvervsygdomme hos tjenestemænd og andre ansatte ved De Europæiske Fællesskaber — at Plug's vedvarende invaliditet, som anses for fuldstændig, er uændret, men at udvalget ikke finder det tilstrækkelig godtgjort, at der i det væsentlige eller overvejende er nogen årsagsforbindelse mellem Plug's tjeneste ved Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber og hans invaliditet.«

41 Da ansættelsesmyndigheden ikke besvarede sagsøgerens klage af 17. maj 1989 inden fristen på de fire måneder i vedtægtens artikel 90, stk. 2, måtte klagen anses for stiltiende afvist den 18. september 1989.

Retsforhandlinger

42 Dette er baggrund for, at Plug har anlagt nærværende sag ved stævning indleveret til Rettens Justitskontor den 15. december 1989, som er indført i registret under nr. T-165/89.

43 På grundlag af den refererende dommers rapport har Retten besluttet at indlede den mundtlige forhandling uden forudgående bevisoptagelse.

44 Den mundtlige forhandling fandt sted den 28. maj 1991, hvorunder parternes repræsentanter afgav indlæg og besvarede Rettens spørgsmål.

45 Sagsøgeren har nedlagt følgende påstande:

- 1) Sagen antages til realitetsbehandling, og der gives sagsøgeren medhold.
- 2) Kommissionens afgørelse af 25. april 1989, som er underskrevet af Reynier, og hvorved den indstillede behandlingen af sagsøgerens ansøgning om anerkendelse af, at han lider af en erhvervs sygdom, annulleres.
- 3) Sagsøgeren tilkendes en erstatning for den økonomiske og ikke-økonomiske skade, han har lidt, på et beløb svarende til fem års løn, beregnet på datoen for dommens afsigelse.
- 4) Sagsøgte tilpligtes at betale samtlige sagens omkostninger.

46 Kommissionen har nedlagt følgende påstande:

- 1) Afvisning, subsidiært frifindelse.
- 2) Sagsøgeren tilpligtes at betale sagens omkostninger.

47 Til støtte for påstanden om erstatning har sagsøgerens advokat den 10. juli 1990 fremlagt en lægeerklæring for Retten, der er udfærdiget den 14. marts 1990 af dr. Stucki, Genève, som er specialist i psykiatri, og hvori det hedder: »Forhalingen af

proceduren har haft en ondartet og sygdomsfremkaldende virkning på patientens fysiske og psykiske helbred. Såfremt der foretages nye undersøgelser, og proceduren trækkes yderligere ud, vil det efter min opfattelse være forbundet med en betydelig risiko for Plug's liv og helbred«.

48 På Rettens anmodning har sagsøgte den 6. juni 1991 fremlagt følgende dokumenter: et sammenfattende notat af 8. august 1984 vedrørende Plug's administrative og tjenstlige stilling, dr. Grandchamp's erklæring til dr. Simons af 28. april 1985, dr. Vonlanthen's erklæring til dr. Simons af 22. januar 1986, dr. Simons' skrivelse af 22. december 1987 til dr. Leuenberger samt kopi af den skrivelse, hvorved dr. Simons pålagde dr. Leuenberger det omhandlede hverv.

Formaliteten

49 Vedrørende formalitetsspørgsmålet har Kommissionen anført, at der er nedlagt påstand dels om annullation af Kommissionens afgørelse af 25. april 1989 om at indstille behandlingen af sagsøgerens ansøgning om anerkendelse af, at han lider af en erhvervssygdom, dels om erstatning for den økonomiske og ikke-økonomiske skade, som sagsøgeren hævder at have lidt. Ifølge Kommissionen indeholder skrivelsen af 25. april 1989 to afgørelser, hvoraf den første er en afgørelse, truffet i medfør af dækningsordningens artikel 19, og hvorved Kommissionen definitivt afslog sagsøgerens ansøgning om anerkendelse af, at han led af en erhvervssygdom i vedtægtens artikel 73's forstand under hensyn til, at sagsøgeren ikke ønskede indkaldt et Lægeudvalg i henhold til ordningens artikel 19, således som han havde muligheden for. I det omfang, annullationspåstanden er rettet mod denne første del af skrivelsen, dvs. afgørelsen om at indstille behandlingen af ansøgningen i henhold til vedtægtens artikel 73, kan den efter Kommissionens opfattelse fremmes til realitetsbehandling.

50 Det fremgik imidlertid af den anden del af skrivelsen af 25. april 1989, at Invaliditetsudvalget skulle have meddelelse om resultaterne af den procedure, som var iværksat i henhold til artikel 73. Denne meddelelse skulle give udvalget mulighed for at uddrage de elementer af disse resultater, som det mente kunne fremme dets opgave i medfør af vedtægtens artikel 78. Den anden del af skrivelsen af 25. april 1989 udgør derfor efter Kommissionens opfattelse blot en forberedende foranstaltning, som ikke kan indbringes til prøvelse for Retten. Tilkendegivelsen af, at akterne skulle oversendes til Invaliditetsudvalget, måtte nemlig i sagens natur forstås

som en henvisning til en senere afgørelse fra ansættelsesmyndigheden. Efter Kommissionens opfattelse må annullationspåstanden derfor afvises i det omfang, den vedrører administrationens behandling af ansøgningen om en forhøjet invalidepension på grund af en erhvervs sygdom i henhold til vedtægtens artikel 78, stk. 2. Denne del af skrivelsen udgør nemlig ikke nogen afgørelse, som indeholder et klagepunkt i forhold til sagsøgeren, og der er ikke indgivet nogen klage herom i henhold til vedtægtens artikel 90, stk. 2, inden for den fastsatte frist.

- 51 Her overfor har sagsøgeren anført, at Kommissionens delvise afvisningspåstand ikke har fornødent grundlag, da den beror på et standpunkt, som Kommissionen bevidst indtog over for sagsøgerens ansøgning helt fra begyndelsen og som var ulovligt, nemlig at proceduren i henhold til vedtægtens artikel 73 først skulle udtømmes, før ansøgningen behandlede i henhold til proceduren efter artikel 78. Sagsøgeren har herved henvist til princippet om, at *nemo auditur propriam turpitudinem allegans*, og gjort gældende, at Kommissionen ikke, når den selv var skyld i konfusionen på dette punkt, med henvisning til sin egen fejltagelse kan påstå sagen afvist ved at gøre gældende, at den trufne afgørelse blot er en forudgående eller forberedende foranstaltning i forhold til den opgave, som påhviler Invaliditetsudvalget i henhold til vedtægtens artikel 78. Følgelig bør sagen fremmes til realitetsbehandling i det omfang, den vedrører den anfægtede afgørelse, og i det omfang afgørelsen indebar, at Kommissionen indstillede behandlingen af sagen i henhold til vedtægtens artikel 73 — således som det i virkeligheden også var Kommissionens ønske — samt i det omfang, Kommissionen ved afgørelsen afslog sagsøgerens ansøgning i henhold til vedtægtens artikel 78, stk. 2, efter alle de fejltagelser, som Kommissionen på det tidspunkt havde gjort sig skyldig i.
- 52 Vedrørende det anførte skal Retten bemærke, at formalitetsspørgsmålet bør vurderes på baggrund af indholdet i ansøgningen af 1. februar 1984 og den administrative klage af 17. maj 1989. I denne klage, som blev indgivet over afgørelsen af 25. april 1989, kritiserede sagsøgeren Kommissionen for, at den efter fem års procedure nægtede at anerkende, at sagsøgerens invaliditet skyldtes en erhvervs sygdom.
- 53 Retten finder, at spørgsmålet om, hvorvidt afgørelsen af 25. april 1989 udgør en forberedende akt — i det mindste delvis — der ikke som sådan kan gøres til genstand for retlig prøvelse, afhænger af, hvorledes realitetsspørgsmålet afgøres. Dette spørgsmål drejer sig om, hvorvidt Kommissionen handlede i overensstemmelse med

vedtægtens bestemmelser, da den afslog at behandle sagsøgerens ansøgning i henhold til vedtægtens artikel 78, stk. 2, så længe den endnu ikke havde udtømt den procedure efter artikel 73, som i den foreliggende sag varede fem år. Behandlingen af sagens formalitet kan derfor ikke adskilles fra realitetsspørgsmålet.

Realiteten

Annulationspåstandene

54 Til støtte for sin annulationspåstand har sagsøgeren fremført flere anbringender. De vedrører for det første lovligheden af den procedure, som blev fulgt med henblik på at fastslå årsagen til sagsøgerens vedvarende, fuldstændige invaliditet. Nærmere bestemt anfører sagsøgeren, at der foreligger:

— en tilsidesættelse af vedtægtens artikel 78, stk. 2

— en tilsidesættelse af vedtægtens bilag II, afdeling 4.

For det andet vedrører sagsøgerens anbringender lovligheden af den procedure, Kommissionen fulgte i henhold til vedtægtens artikel 73. Nærmere bestemt gør han gældende, at der foreligger:

— en tilsidesættelse af vedtægtens artikel 73, stk. 2

— en tilsidesættelse af dækningsordningens artikel 12 og 19.

Endelig har sagsøgeren gjort gældende, at begge de to procedurer var gennemført under anvendelse af:

— magtfordrejning

— tilsidesættelse af princippet om god forvaltning.

- 55 Inden parternes anbringender gengives, skal de retsforskrifter, som er omhandlet i sagen, nævnes.
- 56 Vedtægtens artikel 73, som i henhold til artikel 28, stk. 1, i ordningen for de øvrige ansatte finder tilsvarende anvendelse på midlertidigt ansatte, og vedtægtens artikel 78, hvoraf de væsentligste bestemmelser er ordret gentaget i artikel 33, stk. 1, i ordningen for de øvrige ansatte, har forskellige formål og bygger på forskellige retsbegreber. Ifølge artikel 73, som er indeholdt i kapitel 2 til vedtægtens afsnit V, er tjenestemanden fra tiltrædelsesdatoen sikret mod »risiko for erhvervs sygdomme og ulykker«. Efter denne bestemmelse udbetales der visse ydelser ved dødsfald og i tilfælde af en vedvarende, total invaliditet samt en vedvarende, delvis invaliditet, som skyldes en ulykke eller en erhvervs sygdom. Gennemførelsesbestemmelserne til denne artikel er indeholdt i dækningsordningen, som i artikel 12 son drer mellem de ydelser, der udbetales i tilfælde af en vedvarende, total invaliditet og en vedvarende, delvis invaliditet. Proceduren til konstatering af, om der foreligger en vedvarende invaliditet, er den samme i alle tilfælde, og er nærmere fastlagt i ordningens artikel 16-25. Artikel 25 bestemmer, at det forhold, at der i medfør af vedtægtens artikel 73 og dækningsordningen er anerkendt en vedvarende, total eller delvis invaliditet, ikke på nogen måde foregriber anvendelsen af vedtægtens artikel 78 eller omvendt.
- 57 Vedtægtens artikel 78 indgår i kapitel 3 (»Pensioner«) i vedtægtens afsnit V. Den vedrører pensioner og bestemmer, at tjenestemanden har ret til invalidepension, når han »er ramt af vedvarende invaliditet, som anses for fuldstændig og medfører, at den pågældende er ude af stand til at gøre tjeneste i en stilling i hans stillingsgruppe«. Efter denne bestemmelse udbetales der således kun invalidepension, så fremt den pågældende er ramt af en fuldstændig og vedvarende invaliditet. Når invaliditeten skyldes en erhvervs sygdom, udgør invalidepensionen 70% af tjenestemandens grundløn. Hvad angår de nærmere betingelser for tilkendelse af invalidepension henviser artikel 78 til vedtægtens bilag VIII (»Pensionsordning«), nærmere betegnet til artikel 13-16. Ifølge artikel 13 skal Invaliditetsudvalget fastslå, om tjenestemanden er blevet varigt og totalt invalid og derfor ude af stand til at varetage en stilling inden for sin stillingsgruppe.

Anbringendet om tilsidesættelse af vedtægtens artikel 78, stk. 2

- 58 Sagsøgeren har gjort gældende, at han i januar-februar 1984 ansøgte om invalidepension som følge af en erhvervssygdom i henhold til vedtægtens artikel 78, stk. 2, hvorfor den foreliggende sag må afgøres på grundlag af bestemmelserne om pension i kapitel 3 i vedtægtens afsnit V. Efter sagsøgerens opfattelse fremgår det af dækningsordningens artikel 25 og af Domstolens dom af 12. januar 1983 (sag 257/81, K. mod Rådet, Sml. s. 1), at såvel konstateringen af, om den pågældende tjenestemand er ramt af en vedvarende fuldstændig invaliditet, som medfører, at han er ude af stand til at gøre tjeneste i en stilling i hans stillingsgruppe, som konstateringen af årsagen til denne invaliditet ikke skal ske på grundlag af dækningsordningen, men efter de betingelser og den fremgangsmåde, der er foreskrevet i reglerne om pensionsordningen, i det foreliggende tilfælde artikel 13 i vedtægtens bilag VIII. Ifølge artikel 13 har Invaliditetsudvalget enekompetence til at træffe denne afgørelse. Under hensyn til, at dommen i nævnte sag blev afsagt, før Kommissionen påbegyndte behandlingen af sagsøgerens ansøgning om invalidepension, var Kommissionen ubeføjet til at gøre proceduren efter vedtægtens artikel 78, stk. 2, betinget af, at proceduren efter artikel 73 først var udtømt, og den kunne på dette punkt heller ikke støtte sig på den lovlige praksis, som tidligere blev fulgt på dette område. Efter sagsøgerens opfattelse er den anfægtede afgørelse følgelig retsstridig, idet den er truffet efter gennemførelsen af en ulovlig procedure og bygger på den fejlagtige forudsætning, at det er udelukket at anvende vedtægtens artikel 78, før proceduren efter vedtægtens artikel 73 er udtømt.
- 59 Endvidere anfører sagsøgeren, at ansættelsesmyndigheden i første omgang under henvisning til Invaliditetsudvalgets udtalelse burde have fastslået, at sagsøgeren var ramt af en vedvarende, fuldstændig invaliditet, og derpå hurtigst muligt have truffet afgørelse om, hvorvidt han var berettiget til en forhøjet pension i henhold til vedtægtens artikel 78 som følge af en vedvarende, fuldstændig invaliditet på grund af en erhvervssygdom. Ved sit hårdnakkede afslag på at følge denne fremgangsmåde komplicerede Kommissionen bevidst proceduren, som i forvejen vedrørte et ømtåleligt spørgsmål, og forhalede den til det yderste, hvorved den gjorde sig skyldig i en tjenestefejl, som påførte sagsøgeren skade.
- 60 Hvad angår dette anbringende vurderer Kommissionen for det første de faktiske omstændigheder anderledes end sagsøgeren. Den henviser til, at sagsøgerens advokat i sin skrivelse af 15. marts 1984 anførte, at ansøgningen »i alt væsentligt skal betragtes som en ansøgning om anerkendelse af, at han lider af en invaliditet som

følge af en erhvervssygdom, dvs. som en ansøgning indgivet i henhold til vedtægtens artikel 78, stk. 2«. Efter Kommissionens opfattelse fremgår det af selve denne skrivelses ordlyd, at ansøgningen ikke udelukkende var indgivet i henhold til artikel 78, stk. 2. Kommissionen fandt det derfor rigtigst at behandle ansøgningen efter proceduren i vedtægtens artikel 73 og har i den forbindelse henvist til Morel's skrivelse af 24. februar 1984. Den anfører, at Morel ved denne skrivelse underrettede sagsøgeren om, at Kommissionen på hans anmodning havde iværksat en procedure såvel i henhold til vedtægtens artikel 73 som artikel 78. I øvrigt havde sagsøgeren selv, ved den skrivelse af 15. september 1988, som hans advokat tilsendte Reynier, udtrykkeligt udvidet sin ansøgning om invalidepension, beregnet i henhold til artikel 78, stk. 2, til også at omfatte et krav om erstatning i henhold til vedtægtens artikel 73.

- 61 Før det andet anfører Kommissionen, at sagsøgeren ved Morel's skrivelse af 13. december 1984 blev klart informeret om Kommissionens afgørelse, hvorefter man først skulle udtømme proceduren i henhold til vedtægtens artikel 73, stk. 2, før proceduren efter artikel 78 blev påbegyndt. Sagsøgeren indgav ikke nogen administrativ klage i overensstemmelse med betingelserne og fristerne i vedtægtens artikel 90, hverken over denne afgørelse eller over den afgørelse om at forene de to procedurer, som var indeholdt i Morel's skrivelse af 24. februar 1984, hvorfor sagsøgerens anbringender i relation til disse to afgørelser ikke kan realitetsbehandles.
- 62 Om de anførte argumenter bemærkes, at det først bør undersøges, hvad det reelle indhold af sagsøgerens første ansøgning var. Ganske vist indeholdt sagsøgerens første skrivelse af 24. januar 1984 en »ansøgning om invalidepension i henhold til vedtægtens artikel 73 med den begrundelse, at der er sket en forværring af de lidelser, som (sagsøgeren) har pådraget sig under tjenesten i medfør af de hverv, som Kommissionen har pålagt mig eller de med Kommissionen indgåede kontrakter«. I sin skrivelse af 1. februar 1984 anførte sagsøgeren dog, »for at undgå enhver misforståelse«, at hans ansøgning af 24. januar 1984 var en ansøgning om »invalidepension på grund af en erhvervssygdom ifølge vedtægtens artikel 78, stk. 2«. Hvad angår Morel's skrivelse af 24. februar 1984, som Kommissionen har fremlagt i bilaget til svarkriftet, må det konstateres, at denne skrivelse ikke, som hævdet af Kommissionen, indeholder nogen henvisning til vedtægtens artikel 73. Tværtimod underrettede Morel sagsøgeren om, at han ville forelægge spørgsmålet for Invaliditetsudvalget og anmodede sagsøgeren om at meddele ham navnet på den læge, som han ønskede skulle repræsentere ham i udvalget.

- 63 Desuden er det ikke rigtigt, som det er blevet gjort gældende af Kommissionen, at det kunne udledes af skrivelsen af 15. marts 1984 — hvori sagsøgerens advokat præciserede, at »ansøgningen i alt væsentligt skal betragtes som en ansøgning om anerkendelse af, at han lider af en invaliditet som følge af en erhvervs sygdom, dvs. som en ansøgning indgivet i henhold til vedtægtens artikel 78, stk. 2« — at ansøgningen ikke alene vedrørte vedtægtens artikel 78, stk. 2. Tværtimod fremgik det af skrivelsen, at ansøgningen var indgivet i henhold til artikel 78, og at sagsøgeren insisterede herpå, for at der, som det hedder i skrivelsen, »kunne tages hensyn hertil i forbindelse med den procedure, der vil blive fulgt...«. Herved bemærkes, at det under ingen omstændigheder kan ændre ved den oprindelige ansøgnings karakter og nærmere indhold, at sagsøgerens advokat 4 1/2 år efter procedurens iværksættelse i sin skrivelse af 14. juni 1988 til Reynier (og ikke, som hævdet af Kommissionen, først i skrivelsen af 15.9.1988) — dvs. efter at det var fastslået i tre lægeerklæringer, at der var årsagsforbindelse mellem sagsøgerens sygdom og hans tjeneste ved Fællesskaberne — anmodede Kommissionen om, at den opfyldte sine forpligtelser over for Plug i henhold til vedtægten og andre gældende forskrifter, og at den ud over at tilkende ham invalidepension i henhold til vedtægtens artikel 78, stk. 2, tildelte ham en ydelse, beregnet i henhold til bestemmelserne i vedtægtens artikel 73. Uanset om skrivelsen af 14. juni 1988 betragtes som en ny ansøgning, hvormed genstanden for den første ansøgning blev udvidet, kan denne anden ansøgning ikke ændre den første ansøgnings beskaffenhed eller træde i stedet for denne. Følgelig må sagsøgerens skrivelse af 24. januar 1984 fortolkes således, at den indeholdt en ansøgning om anerkendelse af, at han led af en vedvarende fuldstændig invaliditet, som var opstået under hans tjeneste ved Fællesskaberne.
- 64 Hvad angår Kommissionens indsigelse om, at sagsøgeren ikke indgav en administrativ klage over Morel's to skrivelser til ham af 24. februar 1984 og af 13. december 1984, hvorved han blev underrettet om, at administrationen havde besluttet først at udtømme proceduren i henhold til artikel 73, før artikel 78 blev bragt i anvendelse, bemærkes, som det er konstateret ovenfor, at skrivelsen af 24. februar 1984 i al fald ikke har det indhold, som det hævdes af Kommissionen.
- 65 Hvad angår den omstændighed, at sagsøgeren ikke indgav en administrativ klage over skrivelsen af 13. december 1984 bemærkes, at en procedure om anerkendelse af, at en tjenestemand er ramt af en invaliditet, består af flere indbyrdes sammenhængende foranstaltninger, hvorfor det ikke kan kræves af den pågældende, at han indgiver lige så mange klager, som der under proceduren er truffet foranstaltninger, der måtte indeholde et klagepunkt for vedkommende (jf. Domstolens dom

af 14.12.1966 i sag 3/66, Alfieri mod Parlamentet, Sml. 1965-1968, s. 317, org. ref.: Rec. s. 633, på s. 648). I betragtning af den indbyrdes forbindelse, som består mellem de enkelte foranstaltninger, der er truffet under den her i sagen omhandlede procedure, kan den omstændighed, at sagsøgeren ikke indgav klage over én af disse foranstaltninger, ikke afskære ham fra at påberåbe sig ulovligheden af de truffene foranstaltninger, når disse har en nær indbyrdes sammenhæng under proceduren.

- 66 Hvad angår spørgsmålet, om den handlede måde som Kommissionen fulgte og som bestod i først at iværksætte proceduren efter artikel 78, når proceduren efter artikel 73 var udtømt, var i overensstemmelse med de gældende vedtægtsbestemmelser, bemærkes, som det flere gange er fastslået af Domstolen, at det fremgår af vedtægtens artikel 73 og 78, når de sammenholdes med hinanden, at de heri foreskrevne ydelser er forskellige og indbyrdes uafhængige, uanset om de kan udbetales samtidig. Dette bekræftes af dækningsordningens artikel 25, som bestemmer, at det forhold, at der i medfør af artikel 73 er anerkendt at bestå en vedvarende invaliditet »på ingen måde [foregriber] anvendelsen af vedtægtens artikel 78 eller omvendt«, uanset om invaliditeten er fuldstændig. Der er altså tale om to forskellige procedurer, som kan føre til forskellige beslutninger, der er indbyrdes uafhængige af hinanden (jf. dom af 15.1.1981, sag 731/79, B. mod Parlamentet, Sml. s. 107, præmis 9, og af 12.1.1983 i førnævnte sag, K. mod Rådet, Sml. s. 3, præmis 10). Heraf følger, at såvel konstateringen af, om den pågældende tjenestemand er ramt af en vedvarende fuldstændig invaliditet, som medfører, at han er ude af stand til at gøre tjeneste i en stilling i sin stillingsgruppe, som konstateringen af årsagen til denne invaliditet ikke skal ske på grundlag af dækningsordningen, men efter de betingelser og den fremgangsmåde, der er foreskrevet i bestemmelserne om pension, dvs. i det foreliggende tilfælde vedtægtens bilag VIII. Det fremgår klart af artikel 13 heri, at det er Invaliditetsudvalget, som skal foretage disse konstateringer (jf. dom af 12.1.1983 i førnævnte sag, K. mod Rådet, præmis 11).

- 67 Heraf følger, at Kommissionen har tilsidesat bestemmelserne i artikel 78, da den gjorde det til en betingelse for at anvende proceduren efter vedtægtens artikel 78, stk. 2, at proceduren efter artikel 73 først var udtømt, selv om sagsøgeren i medfør af artikel 78, stk. 2, havde ansøgt om anerkendelse af, at hans invaliditet var opstået under tjenesten. Det første Invaliditetsudvalg, som afholdt møde i november 1984, burde derfor have taget stilling til årsagen til sagsøgerens invaliditet. Dette ændres ikke af, at sagsøgeren, for at vise samarbejdsvillighed, tålmodigt fandt sig i Kommissionens uretmæssige handlede måde igennem fem år.

68 Dette anbringende må herefter tages til følge.

Anbringendet om tilsidesættelse af bestemmelserne i vedtægtens bilag II

69 Dette anbringende består af to led. For det første har sagsøgeren henvist til artikel 9 i vedtægtens bilag II, hvorefter Invaliditetsudvalgets konklusion skal tilsendes ansættelsesmyndigheden og den pågældende tjenestemand. Denne bestemmelse må efter sagsøgerens opfattelse forstås således, at Invaliditetsudvalget efter sin behandling af sagen skal give de to parter samtidig meddelelse om sin konklusion. Efter sagsøgerens opfattelse er det i overensstemmelse med god lægeetik at give en behørig begrundelse for enhver beslutning og at meddele tjenestemanden den. På dette punkt følger Kommissionen imidlertid den praksis, at den blot tilsender den pågældende tjenestemand en kopi af en ad hoc-blanket, hvoraf alene Invaliditetsudvalgets konklusion fremgår, og som i øvrigt gentages i sin fulde ordlyd i ansættelsesmyndighedens afgørelse uden angivelse af nogen begrundelse. Denne praksis indebærer, at tjenestemanden fratages et væsentligt middel til at vurdere, om afgørelsen er velbegrundet. Sagsøgeren finder ikke, at Kommissionen skal kunne unddrage sig kravet om gennemskuelighed i de afgørelser, den træffer vedrørende sine tjenestemænd, ved at henvise til, at Invaliditetsudvalgets møder er hemmelige. Han anfører i den forbindelse, at begge parter i førnævnte sag, K. mod Rådet, havde fået tilsendt Invaliditetsudvalgets udtalelser, hvorimod han ikke har modtaget nogen af de to udtalelser af 8. november 1984 og af 12. september 1989.

70 For det andet bestrider sagsøgeren lovligheden af den udtalelse, som Invaliditetsudvalget afgav efter sine møder den 12. og den 13. september 1989. Han rejser tvivl om, hvorvidt Invaliditetsudvalget var klart informeret om dets opgave, eftersom det afgav sin udtalelse med følgende forbehold: »uden dermed at ville foregribe en eventuel udtalelse fra et Lægeudvalg, afgivet i henhold til dækningsordningens artikel 21«. Sagsøgeren udtrykker forundring over, at en udtalelse, som kun vedrører lægelige spørgsmål, kan indeholde et retligt forbehold, der ikke er ganske uskyldigt, når det vurderes på baggrund af de processuelle vildfarelser og fejltagelser, som Kommissionen havde gjort sig skyldig i. Efter sagsøgerens opfattelse har forbeholdet om en eventuel udtalelse fra et Lægeudvalg ingen som helst gyldighed, da Lægeudvalget ifølge dækningsordningens artikel 19 alene kan indkaldes efter anmodning fra den pågældende tjenestemand og aldrig på Kommissionens foranledning.

- 71 Sagsøgeren anfører i den forbindelse endvidere, at den opgave, som påhvilede Invaliditetsudvalget, efter at dr. Leuenberger havde afgivet sin erklæring af 23. april 1988 — og hvori han havde konkluderet, at sagsøgerens sygdom havde karakter af en erhvervs sygdom — ubestrideligt bestod i at afgive en udtalelse om denne erklæring under hensyntagen til det udtrykkelige hverv, som erklæringen var afgivet i henhold til. Da den sagkyndige læge havde henholdt sig nøje til de spørgsmål, han var blevet stillet, burde Invaliditetsudvalget udelukkende have udtalt sig om svarene på disse spørgsmål. Også på dette punkt tvivler sagsøgeren på, at Invaliditetsudvalget var blevet tilstrækkelig klart orienteret om sin opgave.
- 72 Kommissionen anfører, at sagsøgeren i realiteten anfægter den afgørelse, som er indeholdt i Morel's skrivelse af 13. december 1984. Da påstanden i sagen imidlertid vedrører afgørelsen af 25. april 1989 og ikke afgørelsen af 13. december 1984, som sagsøgeren ikke har anfægtet rettidigt, og som han dermed har fortabt retten til at anfægte, kan det omhandlede anbringende ikke realitetsbehandles. I øvrigt er afgørelsen af 13. december 1984 ikke i strid med artikel 9 i vedtægtens bilag II, idet den blot tilkendegiver ansættelsesmyndighedens hensigter og ikke har nogen som helst forbindelse til artikel 9. Anbringendet savner derfor faktisk grundlag.
- 73 Med hensyn til anbringendets første led bemærkes, at efter sagsøgerens opfattelse burde de erklæringer, som Invaliditetsudvalgets konklusioner var baseret på — forudsat de i øvrigt fandtes — burde have været tilsendt ham. Efter Rettens opfattelse er dette anbringende ubegrundet, da artikel 9 i vedtægtens bilag II alene kræver, at ansættelsesmyndigheden og den pågældende tjenestemand modtager meddelelse om Invaliditetsudvalgets konklusion og ikke om udvalgets arbejde, som er hemmeligt. I den foreliggende sag er det ubestridt, at sagsøgeren har fået tilsendt konklusionerne fra de to Invaliditetsudvalg.
- 74 Denne del af anbringendet kan derfor ikke lægges til grund.

75 Hvad angår anbringendets andet led, hvorefter den udtalelse, som Invaliditetsudvalget afgav efter sine møder den 12. og den 13. september 1989, var ulovlig, bemærkes, at retsfor skrifterne om nedsættelse af Læge- og Invaliditetsudvalg ifølge fast domspraksis har til formål at overlade det til sagkyndige læger at træffe den endelige afgørelse om alle lægelige spørgsmål. Domstolen har heraf udledt, at den retlige prøvelse ikke kan udvides til at omfatte de rent lægelige afgørelser, men at disse må anses for definitive, når de er blevet til efter de forskriftsmæssige betingelser herom. Derimod kan der udøves domstolskontrol med lovligheden af udvalgenes nedsættelse og virksomhed (jf. dom af 21.5.1981, sag 156/80, Morbelli mod Kommissionen, Sml. s. 1357, præmis 18 og 20, af 29.11.1984, sag 265/83, Suss mod Kommissionen, Sml. s. 4029, præmis 11, af 19.1.1988, sag 2/87, Biedermann mod Revisionsretten, Sml. s. 143, præmis 8, og af 4.10.1991, sag C-185/90 P, Gill mod Kommissionen, Sml. I, s. 4779, præmis 24) samt med lovligheden af de udtalelser, som disse udvalg afgiver. Retten er derfor kompetent til at efterprøve, om udtalelsen indeholder en begrundelse, der gør det muligt at vurdere de betragtninger, som udtalelsens konklusioner er baseret på (jf. Domstolens dom af 12.1.1983 i førnævnte sag, K. mod Rådet, præmis 17), og om der fremgår at være en forståelig sammenhæng mellem de lægelige konstateringer, som er indeholdt i udtalelsen, og den konklusion, som udvalget er nået frem til (jf. dom af 10.12.1987, sag 277/84, Jansch mod Kommissionen, Sml. s. 4923, præmis 15).

76 Det er ud fra disse principper, sagsøgerens anbringender om Invaliditetsudvalgets udtalelse skal vurderes.

77 Herom bemærkes for det første, at to af de tre læger, som Invaliditetsudvalget bestod af, nemlig professor Garrone og dr. Vonlanthen, forud for udtalelsen havde erklæret, at sagsøgerens sygdom var opstået under tjenesten ved Fællesskaberne. I sin skrivelse af 20. august 1983 erklærede professor Garrone således følgende vedrørende Plug's sygdom (jf. ovenfor, præmis 7):

»En af de afgørende omstændigheder, som kan have været medvirkende hertil, er for mig at se den arbejdssituation, som patienten har befundet sig i siden 1976.«

Endvidere er konklusionen i erklæringen fra dr. Vonlanthen af 22. januar 1986, som er udførligt gengivet ovenfor i præmis 20, fuldstændig klar på dette punkt:

»Plug har under sin tjeneste ved De Europæiske Fællesskaber på grund af arbejdsforholdene pådraget sig to alvorlige sygdomme og et betydeligt handicap, som har forværret sig i den forløbne periode. Efter min opfattelse kan forbindelsen mellem Plug's lidelser og hans arbejdsforhold beskrives på følgende måde:

- 1) Der foreligger en forværring af sukkersygen (evt. en tidlig udvikling heraf samt en utilstrækkelig behandling).
- 2) Der foreligger årsagsforbindelse for så vidt angår depressionen.
- 3) Der foreligger årsagsforbindelse for så vidt angår artrosen og hovedpinen.«

Endelig konkluderede også dr. Grandchamp i sin erklæring af 28. april 1985, at der var årsagsforbindelse mellem sagsøgerens sygdom og hans arbejdsforhold (jf. ovenfor, præmis 19). Samme konklusion var tillige dr. Leuenberger nået frem til i sin erklæring (jf. ovenfor, præmis 24).

78 I Invaliditetsudvalgets udtalelse anføres det derimod blot, at »udvalget ikke finder det tilstrækkelig godtgjort, at der i det væsentlige eller overvejende er nogen årsagsforbindelse mellem Plug's tjeneste ved Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber og hans invaliditet«. Der er i den forbindelse grund til at fremhæve, at udtalelsen ikke indeholder nogen som helst forklaring på den åbenbare modstrid mellem, på den ene side, udvalgets konklusion og, på den anden side, dels den konklusion, som de to læger, der var medlemmer af udvalget, var nået frem til, dels den konklusion, der fremgår af erklæringerne fra dr. Grandchamp og dr. Leuenberger.

79 Desuden indeholder udtalelsen ingen begrundelse, som gør det muligt at vurdere de betragtninger, som dens konklusion er baseret på, og heller ingen lægelige konstateringer, bortset fra konstateringen af, at Plug lider af en vedvarende invaliditet. Af udtalelsen fremgår der derfor ikke at være nogen forståelig sammenhæng mellem sidstnævnte lægelige konstatering og den konklusion, som udvalget nåede

frem til, og som gik ud på, at der ikke i det væsentlige eller overvejende var nogen årsagsforbindelse mellem Plug's tjeneste ved Fællesskaberne og hans invaliditet. Under disse forhold finder Retten, at Invaliditetsudvalgets konklusioner er behæftet med en mangel, som gør udtalelsen ugyldig, nemlig en utilstrækkelig begrundelse.

80 Hvad angår Invaliditetsudvalgets ytring om, at den med sin udtalelse ikke »ville foregribe en eventuel udtalelse fra et Lægeudvalg, afgivet i henhold til artikel 21 i dækningsordningen«, finder Retten, at denne ytring har karakter af et retligt forbehold, som ikke hører hjemme i en lægelig udtalelse, og at den udgør et objektivi indicium for, at Invaliditetsudvalget ikke var blevet klart orienteret om sin opgave i henhold til vedtægtens artikel 78, stk. 2.

81 Videre bemærkes, at udtalelsen som nævnt tillige indeholder et udsagn om, at »udvalget ikke finder det tilstrækkelig godtgjort, at der i det væsentlige eller overvejende er nogen årsagsforbindelse mellem Plug's tjeneste ved Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber og hans invaliditet«. I den forbindelse er der grund til at fremhæve, at det ikke er nogen betingelse efter vedtægten, at der »i det væsentlige« eller »overvejende« er årsagsforbindelse mellem den pågældendes invaliditet og hans tjeneste. Ifølge den fortolkning, som Domstolen har anlagt af de relevante bestemmelser i vedtægten, kræves alene, at der findes en »tilstrækkelig direkte sammenhæng« mellem den pågældendes sygdom og den tjeneste, han har udøvet (jf. dom af 21.1.1987, sag 76/84, Rieni mod Kommissionen, Sml. s. 315, præmis 10, og af 12.1.1983 i førnævnte sag, K. mod Rådet, præmis 20). Det er derfor Rettens opfattelse, at i lighed med hvad der gjaldt for det førnævnte retlige forbehold (jf. ovenfor, præmis 80), udgør også udsagnet om, at der »i det væsentlige« var årsagsforbindelse, et objektivi indicium for, at Invaliditetsudvalget ikke var tilstrækkelig klart informeret om sin opgave efter vedtægtens artikel 78, stk. 2.

82 Af det anførte følger, at den udtalelse, som Invaliditetsudvalget afgav efter sine møder den 12. og den 13. september 1989, er behæftet dels med en væsentlig

formmangel, idet den ikke indeholder en behørig begrundelse, dels med en vildfarelse, idet den er baseret på en fejlagtig retsopfattelse.

- 83 Det andet led af det første anbringende må herefter lægges til grund.

Anbringendet om magtfordrejning

- 84 Sagsøgeren anfører, at Kommissionen har gjort sig skyldig i magtfordrejning, idet den ikke har handlet i overensstemmelse med den almene interesse og med gældende retsforskrifter. Kommissionen har nemlig i det væsentlige, om ikke udelukkende, ladet sig lede af ønsket om at forhale proceduren og berøve sagsøgeren hans rettigheder. Den har således systematisk nægtet at tage konsekvensen af erklæringerne fra de sagkyndige læger, hvori det var fastslået, at sagsøgeren led af en erhvervs sygdom. Kommissionen har endvidere fordrejet procedurerne, idet den har anvendt dem til et andet end deres rette formål, og benyttet argumenter, som er helt irrelevante og i strid med Domstolens praksis, udelukkende for at tage modet fra sagsøgeren ved at foreskrive ham at gennemgå et utal af unyttige og forhalende lægeundersøgelser. Navnlig har Kommissionen sat sin egen opfattelse igennem i stedet for den rådende opfattelse hos de kompetente lægelige myndigheder og tilsidesat de konklusioner, som fremgik af dr. Leuenberger's erklæring, også efter, at denne havde bekræftet deres rigtighed. Den har endvidere udpeget en ny sagkyndig læge, selv om den på det pågældende tidspunkt rådede over alle de oplysninger, som var nødvendige for at træffe sin afgørelse i henhold til dækningsordningens artikel 19, således som den var forpligtet til.
- 85 Under den mundtlige forhandling har sagsøgeren fastholdt, at Kommissionen ved sin handle måde har gjort sig skyldig i magtfordrejning, idet den forhalede proceduren i helt urimelig lang tid. Han anfører i den forbindelse, at der gik 5 1/2 år, før det samme Invaliditetsudvalg, som havde afgivet den første udtalelse, udtalte sig om den mulige årsagsforbindelse mellem sagsøgerens invaliditet og hans tidligere tjeneste ved Fællesskaberne — som udvalget afviste, der bestod — selv om det kunne have afgjort dette spørgsmål første gang, den afgav udtalelse.

- 86 Heroverfor anfører Kommissionen, at sagsøgerens påstande er lige så stødende, som de er urigtige, og at han ikke engang har forsøgt at bevise rigtigheden af sine klagepunkter, som han har fremført med en aldeles forkastelig letkøbthed. Dette anbringende savner derfor ifølge Kommissionen fornødent grundlag i de faktiske omstændigheder.
- 87 Retten må herom konstatere, at sagsøgerens påstande vedrørende procedurens varighed har støtte i en række faktiske omstændigheder, som er åbenbare og ubestridelige. Det fremgår nemlig, at der forløb mere end fem år mellem den dato, da sagsøgeren indgav sin ansøgning, hvilket skete den 24. januar 1984, og den dato, da Kommissionen traf den anfægtede afgørelse, hvilket skete den 25. april 1989.
- 88 Videre bemærkes, at Kommissionen successivt udpegede tre sagkyndige læger til at udfærdige en erklæring om sagsøgerens sygdom og dens årsag. Konklusionen på alle tre erklæringer, som blev udfærdiget hhv. den 28. august 1985 af dr. Grandchamp, den 22. januar 1986 af dr. Vonlanthen og den 22. april 1988 af dr. Leuenberger, var, at der var årsagsforbindelse mellem sagsøgerens sygdom og hans tjeneste ved Fællesskaberne. Det må ganske vist erkendes, at administrationen ifølge dækningsordningens artikel 18 »kan anmode om enhver lægeundersøgelse, som er nødvendig for anvendelse af denne ordning«, og at den »i denne fase [ikke er] bundet af de konklusioner, den af denne udpegede læge afgiver, [men] frit [kan] tiltræde disse konklusioner eller ikke og iværksætte yderligere sagkyndige undersøgelser« (jf. Domstolens dom af 29.11.1984 i førnævnte sag, Suss mod Kommissionen, præmis 18, og af 23.4.1986 i sag 150/84, Bernardi mod Parlamentet, Sml. s. 1375, præmis 35). Hverken ordningens artikel 18 eller Domstolens domme kan dog med rette fortolkes på den måde, at den giver administrationen ret til at udpege et uendeligt antal af nye sagkyndige læger uden at begrunde sin afgørelse, blot fordi den ikke er enig i lægernes konklusioner. I den forbindelse bemærkes, at Kommissionen ikke har givet nogen begrundelse for sit afslag på at anerkende erklæringerne fra dr. Grandchamp og dr. Vonlanthen.
- 89 Hvad angår dr. Leuenberger's erklæring afslog Kommissionen at tage hensyn dertil under henvisning til, at den sagkyndige læge havde fastsat sagsøgerens invaliditetsgrad til 100% og dermed ikke overholdt de retsfor skrifter, som gælder på om-

rådet. Herom skal Retten bemærke, at Kommissionen herved forsømte at tage i betragtning, at dr. Leuenberger i sin erklæring gav en helt præcis besvarelse af de spørgsmål, han var blevet stillet i skrivelsen af 22. december 1987, hvorved han fik overdraget det omhandlede hverv. Hvad særlig angår spørgsmålet om graden af sagsøgerens invaliditet, skulle den udpegede sagkyndige læge nemlig udtale sig om, hvorvidt »Plug's vedvarende invaliditet som følge af arbejdsvilkårene må antages at fortsætte fremover, og i bekræftende fald spørgsmålet om fastsættelsen af invaliditetsgraden på grundlag af den tabel, som er fastsat i bilaget til dækningsordningen, eller ved en analog anvendelse heraf«. På dette spørgsmål kunne dr. Leuenberger's svar ikke være mere præcist. Det lød således:

»Plug ville sikkert være i stand til at arbejde, såfremt man genindsatte ham fuldt ud i hans tidligere stilling efter en vis omstillingsperiode«,

og

»såfremt dette ikke sker, må det befrygtes, at Plug's depressive tilstand fortsætter, som er en reaktion på hans fortrædeligheder og på, at han blev frataget sin stilling, og i så fald må invaliditetsgraden antages at udgøre 100%«.

Dr. Leuenberger's svar var således mere præcist end det spørgsmål, han blev stillet. I spørgsmålet blev problemerne i forbindelse med vedtægtens artikel 73 og 78 nemlig gjort til genstand for en modstridende sammenblanding. Spørgsmålet om, hvorvidt en tjenestemand er ramt af en vedvarende invaliditet, som medfører, at han er ude af stand til at gøre tjeneste, dvs. spørgsmålet om vedkommendes erhvervsudygtighed, er nemlig reguleret af vedtægtens artikel 78, hvorimod spørgsmålet om fastsættelsen af invaliditetsgraden i tilfælde af en vedvarende, delvis invaliditet, dvs. om der foreligger en legemlig integritetskrænkelse, er reguleret af artikel 73. Lægen fastsatte graden af sagsøgerens erhvervsudygtighed på grundlag af den konstatering, at han var ramt af en vedvarende, fuldstændig invaliditet, som medførte, at han var ude af stand til at gøre tjeneste. Følgelig udgjorde graden af sagsøgerens erhvervsudygtighed 100%. På dette stadium af sin besvarelse vedrørte den sagkyndige læges erklæring ikke den form for invaliditet, som skyldes en fysisk-psykisk skade, der har karakter af en legemlig integritetskrænkelse, dvs. en skade, for hvilken der kan ydes erstatning i henhold til vedtægtens artikel 73. Det var i sin besvarelse af spørgsmålet om tilkendelse af en erstatning for hver af sagsøgerens lidelser, som udgjorde fysisk integritetskrænkelse, uden at berøre dennes

arbejdsevne, at lægen udtalte, at der ikke forelå nogen organisk læsion, men en psykologisk krænkelser. Kommissionen burde derfor i den foreliggende sag, så længe der ikke forelå nogen grunde til at benytte en anden sagkyndig læge, have truffet den i dækningsordningens artikel 19 foreskrevne afgørelse.

90 I øvrigt bemærkes, at det fremgår af selve ordlyden af det tidligere nævnte notat af 8. august 1984, »notat IX / B/2 til personlig aktmappe« (jf. ovenfor, præmis 13), at Kommissionens reelle begrundelse for at behandle sagen i henhold til artikel 73 var at undgå en eventuel intervention fra forsikringsselskaberne, såfremt Plug skulle rejse erstatningskrav i henhold til artikel 73, og at Kommissionen ikke var i tvivl om, at sagsøgeren udelukkende ønskede bestemmelsen i vedtægtens artikel 78, stk. 2, bragt i anvendelse.

91 Af samtlige de anførte betragtninger følger, at Kommissionen har udnyttet sine beføjelser i et andet formål end det, hvortil den havde fået dem tillagt, og dermed har begået magtfordrejning.

92 Følgelig må dette anbringende lægges til grund.

Anbringendet om tilsidesættelse af vedtægtens artikel 73, stk. 2

93 Sagsøgeren anfører, at Kommissionen med sin beslutning om at udsætte proceduren efter artikel 78, så længe proceduren efter artikel 73 stod på, berøvede ham hans ret til at få behandlet sin ansøgning om anerkendelse af, at han led af en erhvervssygdom, hurtigst muligt. På grund af denne beslutning har Invaliditetsudvalget været afskåret fra at udføre sin opgave, som bestod i at tage stilling til, om der var årsagsforbindelse mellem sagsøgerens vedvarende, fuldstændige invaliditet og hans tjeneste ved Fællesskaberne.

94 Kommissionen anfører, at den afgørelse, som anfægtes med dette anbringende, blev meddelt sagsøgeren den 13. december 1984, men at denne afgørelse ikke har

nogen forbindelse med den i sagen anfægtede akt. Desuden har sagsøgeren accepteret afgørelsen ved at lade hengå næsten fem år, før han anfægtede den. Anbringendet må derfor afvises fra realitetspåkendelse af de samme grunde, som Kommissionen har fremført mod det første anbringende.

- 95 Det er herom tilstrækkeligt at bemærke, at Retten ved gennemgangen af det første anbringende, som det har antaget til realitetspåkendelse, fastslog, at Kommissionen tilsidesatte de omhandlede vedtægtsbestemmelser ved at gøre det til en betingelse for at anvende proceduren efter vedtægtens artikel 78, stk. 2, at proceduren efter artikel 73 og de hertil hørende gennemførelsesbestemmelser først var udtømt.
- 96 Dette anbringende må derfor lægges til grund.

Anbringendet om tilsidesættelse af dækningsordningens artikel 12

- 97 Sagsøgeren anfører, at Kommissionen var ubeføjet til at afvise dr. Leuenberger's erklæring under henvisning til den tabel, som er indeholdt i dækningsordningens bilag, dvs. tabellen over de gældende satser for vedvarende, delvis invaliditet, når det var fastslået, at sagsøgeren var ramt af en vedvarende, fuldstændig invaliditet. Dette sidste var anerkendt ved afgørelsen af 13. december 1984, og den fuldstændige invaliditet var ifølge erklæringen af 23. april 1988 fra en neuro-psykiatrisk specialist godtgjort at være opstået under tjenesten. Sagsøgeren tilføjer, at nævnte tabel kun kan anvendes, når tjenestemanden er ramt af en vedvarende, delvis invaliditet, som skyldes en ulykke eller en erhvervssygdom (jf. ordningens artikel 12, stk. 2). Ifølge ordningens artikel 12 skal den pågældende i tilfælde af en vedvarende, fuldstændig invaliditet have udbetalt det beløb, som er omhandlet i vedtægtens artikel 73, stk. 2, litra b), og i tilfælde af en vedvarende, delvis invaliditet have udbetalt en erstatning, udregnet på grundlag af tabellen over de invaliditetssatser, der er indeholdt i ordningens bilag. Det afgørende kriterium for beregningen af invaliditetsydelsen er altså, om den konstaterede vedvarende invaliditet er delvis eller fuldstændig. Kommissionen var derfor ubeføjet til med grundlag i denne tabel at ville tvinge dr. Leuenberger til at ændre konklusionerne i sin sagkyndige erklæring.

98 Kommissionen anfører, at dette anbringende må afvises fra realitetspåkendelse, da afgørelsen af 25. april 1989 om at indstille den procedure, som var iværksat i henhold til vedtægtens artikel 73, ikke er truffet i henhold til dækningsordningens artikel 12. Afgørelsen er derimod baseret på den konstatering, at Kommissionen på grund af forhold, som udelukkende beroede på sagsøgeren, var ude af stand til at anerkende, at hans sygdom var opstået under tjenesten. Endvidere anfører Kommissionen, at Invaliditetsudvalget ikke, som antaget af sagsøgeren, med den udtalelse, som ligger til grund for skrivelsen af 13. december 1984, traf en afgørelse i henhold til vedtægtens artikel 73. Den fastslog derimod blot, ikke at sagsøgeren var ramt af en invaliditet, men at han led af en vedvarende, fuldstændig erhvervsudygtighed. Kommissionen henviser i den forbindelse til, at afgørelser om fastsættelse af graderne for en vedvarende invaliditet træffes af ansættelsesmyndigheden i henhold til dækningsordningens artikel 19, 21 og 23.

99 Herom bemærkes, som fastslået ovenfor, at det svar, som dr. Leuenberger gav i sin erklæring af 28. april 1988, var i overensstemmelse med det spørgsmål, som Kommissionen havde stillet ham, hvilket måtte forstås på den måde, at man ønskede oplyst, om sagsøgerens vedvarende invaliditet skyldtes hans arbejdsforhold under tjenesten. Det var Kommissionen selv, som var skyld i den uklarhed, der var opstået, idet den uberettiget havde sammenblandet henvisningerne til procedureerne efter vedtægtens artikel 73 og 78. Endvidere fremgår det klart, at det ikke var nødvendigt, for at fastslå årsagen til sagsøgerens invaliditet, at henvise til tabellen i dækningsordningens bilag, som vedrører de tab, der kan erstattes i henhold til artikel 73. Følgelig var Kommissionen ubeføjet til at henvise til denne tabel, om end ikke af den grund, som sagsøgeren hævder, nemlig at han var ramt af en fuldstændig invaliditet, men fordi formålet med denne tabel ifølge dækningsordningens artikel 12, stk. 2, er at fastsætte graden af den form for vedvarende, delvis invaliditet, som beror på en legemlig eller fysisk integritetskrænkelse, for hvilken skaden kan erstattes i henhold til artikel 73, idet der ifølge dr. Leuenberger ikke forelå en sådan krænkelse i sagsøgerens tilfælde.

100 Dette anbringende må herefter lægges til grund.

Anbringendet om tilsidesættelse af dækningsordningens artikel 19

- 101 Sagsøgeren anfører, at ansættelsesmyndigheden med sin afgørelse af 13. december 1984 afskar Invaliditetsudvalget fra at foretage en undersøgelse af årsagerne til hans vedvarende, fuldstændige invaliditet. Ifølge sagsøgeren blev den undersøgelse, som administrationen havde iværksat den 12. november 1984 i henhold til dækningsordningens artikel 17 — for, som det hedder i denne bestemmelse, »at tilvejebringe alle oplysninger om lidelsens art, hvorvidt den er af erhvervsmæssig oprindelse og omstændighederne ved dens opståen« — afsluttet med erklæringen fra den sagkyndige læge af 23. april 1988. Så længe der ikke var afgivet en lægelig erklæring, som afveg herfra, var ansættelsesmyndigheden efter sagsøgerens opfattelse forpligtet til at rette sig efter de konklusioner, som den sagkyndige læge var nået frem til, og i den forbindelse iagttage proceduren i henhold til ordningens artikel 19. Efter sagsøgerens opfattelse har administrationen ikke bestridt, at der forelå den fornødne årsagsforbindelse — hvilket spørgsmål var selve genstanden for den undersøgelse, som blev iværksat i henhold til artikel 17, stk. 2 — men administrationen har benyttet den invaliditetsgrad, som var fastslået af den sagkyndige læge, som påskud til at unddrage sig sine forpligtelser efter artikel 19. Også administrationens afslag på at anerkende lægeerklæringen af 23. april 1988 og dens afslag på sagsøgerens ansøgning af 24. januar 1984 om anerkendelse af, at han led af en erhvervssygdom, vidnede om samme hensigt til at ville berøve sagsøgeren hans rettigheder i henhold til vedtægten og de i øvrigt gældende bestemmelser.
- 102 Kommissionen anfører, at ansættelsesmyndigheden som led i udøvelsen af sine skønsmæssige beføjelser havde måttet konstatere, at den læge (dr. Leuenberger), som institutionen havde udpeget til »med henblik på anvendelsen af vedtægtens artikel 73« at udfærdige »en sammenfattende erklæring vedrørende årsagsforbindelsen mellem Plug's sygdom og hans tjeneste ved De Europæiske Fællesskaber«, havde forstået begrebet »invaliditet« på en måde, der var uforenelig med vedtægtens artikel 73. Videre anfører Kommissionen, at det ikke fremgår klart af sagsøgerens anbringende, hvorledes han mener, at ansættelsesmyndigheden skulle have tilsidesat ordningens artikel 19. På grund af denne uklarhed må anbringendet afvises fra realitetspåkendelse. I øvrigt er anbringendet ubegrundet, da det ikke er godtgjort, at ansættelsesmyndigheden har overskredet sine beføjelser efter ordningens artikel 19.
- 103 Herom bemærkes, som fastslået ovenfor, at dækningsordningens artikel 18 ikke kan fortolkes således, at den giver administrationen ret til uden rimelig begrundelse at indhente et uendeligt antal erklæringer fra sagkyndige læger. I den foreliggende sag burde Kommissionen, når den havde indhentet tre erklæringer fra sag-

kyndige læger, og der ikke var grund til at indhente yderligere lægeerklæringer, have truffet en afgørelse i henhold til dækningsordningens artikel 19 og burde ikke have udpeget yderligere en læge til at afgive erklæring.

104 Dette anbringende må herefter lægges til grund.

105 Det følger af samtlige de anførte betragtninger, uden at det er nødvendigt at undersøge det sidste anbringende, som sagsøgeren har fremført, at Kommissionens afgørelse af 25. april 1989 ikke udelukkende kan anses for en forberedende akt i det omfang, det heri bestemmes, at Invaliditetsudvalget skulle have meddelelse om resultaterne af proceduren i henhold til vedtægtens artikel 73. Sagen må derfor i det hele fremmes til realitetspåkendelse. Heraf følger endvidere, at afgørelsen blev truffet i strid med vedtægtens artikel 73 og de gennemførelsesbestemmelser hertil, som er indeholdt i dækningsordningen, samt med vedtægtens artikel 78 og artikel 13 i vedtægtens bilag VIII. Endelig er afgørelsen behæftet med magtfordrejning. Afgørelsen af 25. april 1989 må herefter annulleres i det omfang, der ved denne for det første kun gives mulighed for indkaldelse af et Lægeudvalg i henhold til dækningsordningens artikel 19, 21 og 23, for det andet gives afslag på at indkalde et Invaliditetsudvalg uden opsættelse i henhold til artikel 13 i vedtægtens bilag VIII og for det tredje bestemmes, at behandlingen af sagsøgerens akter i henhold til vedtægtens artikel 73 skulle indstilles under henvisning til, at Kommissionen ikke var i stand til at træffe afgørelse om sagsøgerens ansøgning.

Påstanden om erstatning

Kommissionens retsstridige handlemåde

106 Sagsøgeren henviser herom til de adskillige ansvarspådragende tjenestefejl, som Kommissionen har gjort sig skyldig i. Trods den indbyrdes uafhængighed mellem de to procedurer efter vedtægtens artikel 73 og 78, som Domstolen har fastslået i sin praksis, afslog Kommissionen at forelægge Invaliditetsudvalget den ansøgning uden opsættelse, som sagsøgeren havde indgivet med henblik på anerkendelse af,

at han led af en erhvervs sygdom. Dette indebar, at proceduren blev ledt ind på et fejlspor med den følge, at den først kunne bringes til afslutning mere end fem år senere. Kommissionen afsløgede endvidere at drage de nødvendige konsekvenser af dr. Leuenberger's erklæring, uden at den i øvrigt bestred lægens konklusion om, at der var årsagsforbindelse mellem sagsøgerens vedvarende invaliditet og hans tjeneste ved Fællesskaberne. I stedet for påbegyndte Kommissionen en retlig strid om sondringen mellem invaliditet og erhvervsudygtighed, der efter sagsøgerens opfattelse var både steril og misforstået, da der i sagen fremgik at foreligge en vedvarende invaliditet, som var anset for fuldstændig, hvorfor sondringen var meningsløs.

107 Kommissionen bestrider at have blandet de to procedurer sammen. Den anfører, at den den 24. januar 1984 fik forelagt sagsøgerens ansøgning »om invalidepension i henhold til vedtægtens artikel 73«. Den var derfor forpligtet til at iværksætte den procedure, der er foreskrevet for anvendelsen af artikel 73. I modsætning til, hvad sagsøgeren har hævdet, blev sagen straks forelagt Invaliditetsudvalget ved skrivelse af 24. februar 1984 fra generaldirektøren for personale og administration. I øvrigt har Kommissionen altid foretaget en klar sondring mellem artikel 73 og artikel 78.

108 Endvidere anfører Kommissionen, at den allerede tidligere har forklaret baggrunden for, at den blev nødt til at afvise lægeerklæringen af 23. april 1988 og udpege en ny læge til at afgive erklæring om fastsættelse af graden for sagsøgerens vedvarende invaliditet og om årsagen til hans sygdom. Der er derfor ikke efter Kommissionens opfattelse godtgjort at være begået nogen tjenestefejl.

Skaden

109 Sagsøgeren anfører, at der er ført bevis for den skade, han har lidt, ved den udtalelse, Invaliditetsudvalget afgav efter sine møder den 12. og den 13. september 1989, hvori det fastslås, at »Plug's vedvarende invaliditet, som anses for fuldstæn-

dig, er uændret«. I den forbindelse gør sagsøgeren gældende, at alle de tildragelser, som har udspillet sig i forbindelse med proceduren, og som har strakt sig over så lang en periode, i væsentlig grad har forringet hans fysiske og psykiske helbredstilstand. Denne forringelse af hans helbredstilstand, som er sket siden han udtrådte af tjenesten med invalidepension, blev fastslået af professor Garrone under Invaliditetsudvalgets møde den 12. september 1989 og blev bekræftet af dr. Stucki's erklæring af 14. marts 1990, som sagsøgeren har fremlagt i bilaget til sin replik.

- 110 Kommissionen anfører, at Invaliditetsudvalgets udtalelse ikke udgør noget bevis for, at der var sket en forringelse af sagsøgerens helbredstilstand. Det fastslås i udtalelsen blot, at sagsøgerens erhvervsdygtighed var uændret. Kommissionen tilføjer, at en lægeerklæring, som fremlægges under retsforhandlingerne som bevis for en tilstand i vedkommendes helbred, der bestod allerede på tidspunktet for stævningens indgivelse, må afvises fra realitetspåkendelse i henhold til artikel 42, stk. 1 og 2, i Domstolens procesreglement, som, med de fornødne ændringer, tillige finder anvendelse på retsforhandlingerne ved Retten.

Årsagsforbindelsen

- 111 Sagsøgeren anfører, at der er fremlagt bevis for årsagsforbindelsen mellem Kommissionens retsstridige handle måde og det tab, han har lidt som følge af sin helbredsforringelse.
- 112 Sagsøgeren mener derfor at have krav på erstatning for den ideelle og fysiske skade, han har lidt, og anslår — i betragtning dels af omfanget og antallet af de tjenestefejl, som Kommissionen har begået, og dens manglende samarbejdsvillighed, dels af sin helbredstilstand og alder — tabet til et beløb svarende til fem års løn, nemlig de fem år, hvorunder han handlede i tillid til, at Kommissionen, i overensstemmelse med de procedurer herfor, som er foreskrevet i vedtægten, anerkendte, at han led af en erhvervs sygdom. Erstatningen bør efter sagsøgerens opfattelse fastsættes under hensyn til den løn, han ville være berettiget til på datoen for dommens afsigelse.

- 113 Kommissionen anfører, at det, selv om det fastslås, at den har gjort sig skyldig i en retsstridig handlemåde, dog tillige bør statuere, at sagsøgeren selv var skyld i procedurens langvarighed, da han stædigt nægtede at ville begribe, hvorledes betingelserne for anerkendelse af en erhvervssygdom i henhold til vedtægtens artikel 73 bør forstås, på trods af adskillige skrivelser, hvori administrationen havde forklaret dette. Efter Kommissionens opfattelse indebar sagsøgerens nægtelse af at ville gennemgå en undersøgelse hos dr. Graber — hvilket var administrationens sidste forsøg på at bringe proceduren om anerkendelse af, at sagsøgeren led af en erhvervssygdom, til sin rette afslutning — at Kommissionen var ude af stand til at tage stilling til, hvilken invaliditetsgrad der i givet fald skulle lægges til grund for udbetalingen af en erstatning til sagsøgeren i henhold til vedtægtens artikel 73. Af denne grund blev administrationen nødt til at indstille sin behandling af sagen.

Retten's bemærkninger

- 114 Vedrørende formalitetsspørgsmålet bemærkes indledningsvis, at når der er en nær sammenhæng mellem et erstatnings- og et annullationssøgsmål, hvilket er tilfældet i denne sag, kan erstatningssøgsmålet efter fast domspraksis tages under realitetspåkendelse som en accessorisk del af annullationssøgsmålet.
- 115 Endvidere bemærkes, at ifølge fast domspraksis skal »flere betingelser... være opfyldt, for at Fællesskaberne kan ifalde ansvar. Dels skal de handlinger, institutionen kritiseres for at have begået, være ulovlige, dels skal der være lidt et tab, og endelig skal der være årsagsforbindelse mellem handlingerne og tabet« (jf. Domstolens dom af 16.12.1987, sag 111/86, Delauche mod Kommissionen, Sml. s. 5364, præmis 30).
- 116 Vedrørende den første betingelse om, at institutionens handlinger skal være ulovlige, bemærkes, som anført ovenfor, at Kommissionen i den foreliggende sag har gjort sig skyldig i flere tilsidesættelser af vedtægten, som konkretiserede sig i den anfægtede afgørelse af 25. april 1989. Retten finder, at Kommissionens handlemåde i så henseende udgør en ansvarspådragende tjenestefejl.

- 117 Hvad angår spørgsmålet, om sagsøgeren, som hævdede, har lidt et tab, og om der i bekræftende fald er årsagsforbindelse mellem dette og Kommissionens handle-måde, finder Retten, at selv om det ikke er godtgjort, at Kommissionens vedvarende retsstridige handlemåde igennem en periode på over fem år har haft en skadelig virkning på sagsøgerens fysiske og psykiske helbred, er det ubestrideligt, at sagsøgeren af denne grund har lidt en ideel skade, der skyldtes den tilstand af uvished og uro, som han befandt sig i, og som han med urette blev ved med at befinde sig i på grund af afgørelsen af 25. april 1989.
- 118 Under hensyn til sagens omstændigheder findes en annullation af den anfægtede afgørelse ikke i sig selv at yde sagsøgeren passende erstatning for den ideelle skade, han har lidt. Retten finder tilkendelsen af et beløb på 600 000 BFR en passende godtgørelse for denne skade.

Sagens omkostninger

- 119 Ifølge artikel 69, stk. 2, i Domstolens procesreglement pålægges den tabende part at betale sagens omkostninger, hvis der er nedlagt påstand herom. Da Kommissionen har tabt sagen, tilpligtes den, ud over sine egne omkostninger, at betale sagsøgerens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

udtaler og bestemmer

RET TEN (Fjerde Afdeling)

1) Kommissionens afgørelse af 25. april 1989 annulleres.

- 2) Kommissionen betaler sagsøgeren en godtgørelse på 600 000 BFR.
- 3) Kommissionen betaler samtlige sagens omkostninger.

Schintgen

Edward

García-Valdecasas

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 27. februar 1992.

H. Jung
Justitssekretær

R. García-Valdecasas
Afdelingsformand